

Normal 0 false false false EN-US X-NONE AR-SA

MicrosoftInternetExplorer4

Симои ин ҳафта Бурхониддини Раббонӣ, раиси ҷумҳури собики Афғонистон аст, ки рӯзи 20-уми сентябр террор шуд.

Ин ходиса воқуниши ҷаҳониरो дар пай дошт. Шахсиятҳои саршинос ва ниҳодҳои мутақаддирӣ ҷаҳон аз раиси ҷумҳури Амрико то Шӯрои амнияти СММ ин амали террористиро маҳкум намуданд.

Бурхониддини Раббонӣ шахсияте буд, ки ба андозаи кишвари ҳадаш дар Тоҷикистон низ ба унвони як пешвои мазҳабӣ ва сиёсӣ эътироф шуда буд. Эътибори Профессор Раббонӣ дар Тоҷикистон баъди он, ки ҷонибҳои даргири Тоҷикистонро ба мувофиқа ва ризоияти миллӣ ташвиқ ва водор намуд, бештар ва собит шуд.

АЗ ДЕҲАИ КЎЧАК ТО АРШИ РАЁСАТ

Бурхониддини Раббонӣ, профессори илоҳиёт, раҳбари ҷиход алайҳи Шӯравӣ ва муковимат алайҳи Толибон дар Афғонистон, раиси ҷумҳури собики Давлати исломии Афғонистон дар 20-уми сентябри соли 1940 дар ноҳияи Афтали вилояти Бадахшони Афғонистон таваллуд шудааст. Ӯ аввал Донишгоҳи Кобулро хатм намуд ва баъдан дар соли 1968 аз Донишгоҳи Ал-Азҳари Миср дар риштаи фалсафаи исломӣ факултисонс гирифт.

Раббонӣ дар ҳамон сол ба Афғонистон баргашт ва ба тадрис дар Донишгоҳи Кобул пардохт. Раббонӣ ҳамзамон ба яке аз фаъолони сиёсӣ табдил шуд ва дар соли 1971 ҳизби Чамъияти Исломиро бунёдгузорӣ кард. Ҳизбе, ки фароз ва фурудҳои зиёдеро дар солҳои ҷанги дохилии Афғонистон таҷриба кард ва то кунун муктадиртарин ташаққули сахнаи сиёсии Афғонистон ба шумор меравад. Ва Бурхониддини Раббонӣ то дами маргаш раҳбарии ин ҳизбро бар ӯҳда дошт.

ДАР САНГАРИ ҶИХОД ВА МУКОВИМАТ

Пас аз кудатои Муҳаммад Довудхон алайҳи Зоҳиршоҳ ва эҷоди низоми ҷумҳурӣ дар Афғонистон, оқои Раббонӣ ба Покистон рафт ва созмондихии ҳамаҷониба мусаллаҳона алайҳи давлати Довудхонро шурӯъ кард.

Хомӯшии калбе, ки барои Тоҷикистон низ метапид

Муаллиф: Раҳматқарими Давлат
29.09.2011 09:30

Аммо ӯ пас аз ишголи Афғонистон аз сӯи Шӯравии собик ба шӯҳрат расид ва дар ҷиҳод алайҳи Шӯравӣ сахм гирифт. То замоне, ки раҳбарии ҳайати музокиракунандаи ҳукумати мучоҳиддин дар Кремлро бар дӯш дошт ва Маскав зимни ин мулоқот тааххуд кард, ки кӯмакҳои худ ба ҳукумати Начибуллоро дар Кобул катъ мекунад.

Дар моҳи июни соли 1992 баъди пирӯзии мучоҳиддин ва барои як давраи чормоҳа бар асоси тавофуқи гурӯҳҳои ҷиҳодӣ Бурҳониддини Раббонӣ, раиси Давлати исломии Афғонистон мансуб шуд. Дар моҳи декабри ҳамон сол Шӯрои аҳли ҳаллу ақд ӯро барои 18 моҳи дигар раиси давлат интихоб намуд.

Аммо ҷангҳои дохилӣ ҳамчунон боис шуд, ки профессор Раббонӣ аз мақоми худ канор наравад. Ва қамқон то соли 2001 ҳамчунон раҳбари расмӣи давлати Афғонистон боқӣ монд. Бо вучуди он, ки Кобул дар дасти Толибон қарор дошт.

УСТОД РАББОНӢ- МАРДИ СУЛҲ

Бурҳониддини Раббонӣ ҷонибҳои даргири ҷанги Тоҷикистонро ба сулҳ ташвиқ мекард. Ва ҳатто ба гуфтаи бархе аз раҳбарони собики муҳолифин ва давлат, созишномаи сулҳи Хусдеҳ дар соли 1996, ки амалан ба ҷанги дохилӣ дар Тоҷикистон поён дод, тахти фишори мустақими ӯ ба имзои тарафҳо расида буд.

Бурхониддини Раббонӣ дар 21-уми декабри соли 2001 кудрати сиёсиро дар Афғонистон ба Хомиди Карзай, ки аз сӯи Конфронси Бонн раиси ҳукумати муваккат интихоб шуда буд, тахвил дод. Аммо ҳамчунон кудратманд ва шахсияти муҳим дар он кишвар боқӣ монд.

ОЯНДАИ НОРҶШАНИ СУЛҲ ДАР АФҒОНИСТОН

Қоршиносон мегӯянд, бо қушта шудани Бурхониддини Раббонӣ, ки раиси Шӯрои олии сулҳи Афғонистон буд, барномаи сулҳ низ дар ин кишвар таҳти суоли бузург қарор гирифта ва нигарониҳо аз афзоиши хушунат ва ҳатто даргириҳои густардатар бештар шудааст. Зеро то кунун ин Толибон буданд, ки тарҳи пешниҳодии сулхро рад мекарданд. Аммо акнун раҳбарони Чабхаи шимоли собиқ низ, баъди террори раҳбари худ мегӯянд, дигар ҳар гуна музокира бо Толибонро беҳуда ва сарфи вақт медонанд.

Бурхониддини Раббонӣ, раиси қумхури собиқ, ки ҳамчунон кудратмандин шахсияти сиёсӣ дар кишвар боқӣ монда буд, ахиран Чиргаи сулҳи Афғонистонро раҳбарӣ қард ва баъдан ба унвони раиси Шӯрои олии сулҳи ин кишвар махсуб шуд. Аксари пайравону ҳамроҳони устод Раббонӣ ба ин иқдоми ӯ, ки масъулияти раҳбари барномаи қалби Толибонро бар ӯҳда гирифт, розӣ набуданд. Зеро муваффақияти сулҳ ва бовари Толибон ба оштиро номумкин медонанд.

Доктор Абдуллоҳи Абдуллоҳ, аз пайравони Бурхониддини Раббонӣ, ки вазири умури ҳоричӣ дар ҳукумати ӯ буд ва баъдан ҳам номзади раёсати қумхурии Афғонистон, акнун террори раҳбари худро зоеаи қуброннопазир барои миллати Афғонистон медонанд ва мегӯянд, қалат аст пурсида шавад, ки қӣ қасе қойгузини устод Раббонӣ ҳоҳад шуд, зеро бидуни тардид қасе қойӣ ӯро пур нахоҳад қард. Ба бовари доктор Абдуллоҳ, террори

Бурхониддини Раббонӣ посухи Толибон ба бовари ӯ барои сулҳ буд. Яъне ӯ гуфтушунид бо Толибонро ба ин шева галат медонад. Оқои Абдулло мегӯяд: «Панҷох сол аз зиндагиашро дар мубориза гузаронида буд ва то охири лаҳзаи зиндагиаш ба хоҷаи сулҳ кор мекард. Мутаассифона аз тарафи душмане, ки душмани сулҳ ва Афғонистон аст, ин хуни пок имрӯз рехта шуд. Устои шахид масъули пешбурди барномаи сулҳ ва буд ва ҳамин паёмро аз Толибон гирифт, ки он хислати хосияти торики ин гурӯхро нишон медиҳад».

МУКОВИМАТИ ДИГАРЕ АЛАЙХИ ТОЛИБОН?

Дар ҳамин ҳол, Ато Муҳаммади Нур, волии қудратманди вилояти Балх ва аз пайравони Чамъияти исломии Афғонистон мегӯяд, ки Бурхониддини Раббонӣ раҳбари ҷиход ва муқовимате буд, ки ҳамчунон салобату нуфуз, инчунин самимияту муҳаббати мардумиро бо худ ҳифз карда буд ва як шахсияти бебадал дар Афғонистони муосир буданд. Ба гуфтаи Ато Муҳаммади Нур, катли Бурхониддини Раббонӣ авзоъро дар Афғонистон печида мекунад ва барномаи сулхро ба кӯҷаи сарбаста мебарад. Сулҳе, ки бидуни ин ҳам Толибон ба қавли Нур ба он бовар надошанд.

Аммо акнун ҷонибдорони Чабхаи шимол ҳам дигар ба ин тарҳ бо назари шубҳа менигаранд, балки онро бефоида медонанд ва боварашон ба тақвияти мубориза бо Толибон ва ё оғози муқовимати дуввуми мардумии Шимол бештар мешавад. Ато Муҳаммади Нур мегӯяд: «Натанҳо ин, ки шаходати устод вазъияти сулхро бадтар месозад, ҳамаи мо ин назарро дорем, ки бо инҳо аз дари сулҳ дигар музокира ва муфохима натиҷа намедиҳад. Барое он, ки инҳо ҳамаро, ҳам занро ва ҳам муаллихро, ҳам масҷидро мунфачир мекунанд ва ҳам бозорро, ба раҳбар ҳам раҳм намекунанд ва ба қасоне ҳам, ки бо онҳо дастӣ сулҳ дароз мекунанд».

Хомӯшии калбе, ки барои Тоҷикистон низ метапид

Муаллиф: Раҳматқарими Давлат
29.09.2011 09:30

Аммо чаро бо ин хама вучуд Бурхониддин Раббонӣ буд, ки чихил соли охири зиндагии худро сарфи мубориза бо режими Довуд, чиход алайхи Шӯравӣ ва муковимат бо Толибон карда буд, ахиран масъулияти сулҳ дар кишварро бар дӯш гирифт. Ӯ бовараш ба сулҳ буд. Ӯ мегӯяд, хадафаш чилавгирӣ аз густариши дубораи чанги дохилии саросари ба кишвар ва бозгашт ба даҳаи навади асри гузашта дар Афғонистон буд.

Бурхониддини Раббонӣ гуфта буд: «Ман мехоҳам барои шумо бигӯям, ташвиши мо ин аст, ки агар хамин холо музокирот барои сулҳ сурат нагирад, метарсем, ки як вакте хоричихо Афғонистонро тарк бигӯянд, як вакте мо бимонему Толибон ва ба як чанги хунини дигар рӯбарӯ шавем. Ин тарсу ташвиш вучуд дорд. Лихозо мо бояд қасонеро пайдо кунем дар сафи Толибон, ки бигӯем, шумо чи қор мекунед? Нашавад, ки хоричихо бираванд ва мову шумо мисли собик ба чанг оғоз кунем».

УСТОД РАББОНӢ АЗ ЗОВИЯИ ДИГАР...

Аммо бо вучуди сулҳписандӣ, нармӣ ва садокати Раббонӣ ба Афғонистон ва бо вучуде, ки ба унвони як раҳбари мутанаффиқ ва як донишманди исломӣ эътироф шудааст, назархо рочеъ ба фаъолияти ӯ дар он кишвар яксонӣ якнавохт нестанд. Зеро шиддати чангҳои дохилӣ дар Афғонистон ва ба вайрона табдил шудани бархе шахрхо бар сари даргирии гурӯҳҳои ба ҳам рақиб дар замони ҳукумати ӯ ба вуқӯъ пайваста буд. Аз чумла гӯшарое аз Қобул-пойтахти Афғонистон дар соли 1992 ва 93 бар асари чанги нерӯҳои Хикматёр ва Раббонӣ ба хароба табдил шуд.

Хомӯшии калбе, ки барои Тоҷикистон низ метапид

Муаллиф: Раҳматқарими Давлат
29.09.2011 09:30

Албатта истидлоли чонибдорони Раббонӣ ин аст, ки аз мардуми Кобул дифоъ кардаанд. Аммо чӣ дифоъе, ки пардохти гарон дошт. Бархе ҳам ўро муттаҳам мекунанд, ки дар тобистони соли 1992 барои чор мох кудратро ба даст гирифт, вале дигар онро аз даст надод. Ва ин хилофи тааххуди танзимҳои чиходӣ буд, ки бояд то интихоботи умумӣ ба сурати даврӣ раҳбариро бар дӯш мегирифтанд.

Аммо Бурхониддини Раббонӣ, дар мохи декабри соли 1992, баъди хатми замони чормоҳаи раёсати худ бо даъвати Шӯрои ришсафедону пешвоёни мазҳабӣ замони раёсати худро 18 мохи дигар тамдид кард. Дар соли 1994 низ дар Хирот Шӯрое барои табдили раҳбарии Афғонистон гирди ҳам омад, аммо боз ҳам Раббонӣ дар сари чои худ монд. Аммо бо ин хама вучуд ў собит кард, ки шахсияти бебадал дар чойгоҳи ҳудаш аст. Ба ин далел аст, ки акнун баҳси сулҳи Афғонистон як сӯ, ва баҳси чойгузини Бурхониддини Раббонӣ дар Чамъияти исломӣ аз сӯи дигар доғ шудааст.

РАББОНӢ АЗИЗИ ТОҶИКИСТОНӢ

Аммо нигоҳ ба шахсияти Бурхониддини Раббонӣ дар Тоҷикистон ба гунаи дигар ва бештар яқнавохт аст. Раббонӣ дар Тоҷикистон ба унвони як пири мазҳабӣ, як пешвои сиёсӣ ва як раҳбаре, ки ба муҷорони тоҷик кӯмаку хамдастӣ кардааст, шинохта ва эътироф шудааст. Хоса дар миёни аҳли зиё, донишмандон ва фарҳангиёни Тоҷикистон Бурхониддини Раббонӣ аз эътибори ғавқуллодае бархӯрдор аст.

Ин эътибор ва шӯҳрати ў дар Тоҷикистон ба сурати табиӣ шакл гирифтааст. Доираҳои хос ба номи Бурхониддини Раббонӣ хеле қабл аз ба кудрат расидани ў ошно буданд. Аммо барои чомеъаи Тоҷикистон вақте ин ном барқоса ошно шуд, ки дар баҳори соли 1992 ба кудрати сиёсӣ дар Кобул даст ёфт. Далели шӯҳрати ў дар Тоҷикистон тоҷик

будани ӯ буд. Чун тоҷикон бовар доранд, ки баъди сукути Сомониён дигар давлате дар таърих нашоастанд, ба кудрат расидани як хамкавми худро ҳатто дар хорич аз Тоҷикистон ба хушхолӣ пазируфтанд.

"ТОҶИК БЕПУШТУПАНОХ МОНД"

Вакте, ки дар соли 1992 Акбаршо Искандаров, раиси Шӯрои олии Тоҷикистон дар раёси хайате ба табрики Раббонӣ ба Кобул рафт, ханӯз шинохти комиле аз ӯ нашошт ва пеш аз хама ба табрики як хамсоя ва хамхуни худ мерафт. Ин аммо акнун бо гузашти 20 сол аз он рӯз ва бо катли Бурхониддин Раббонӣ мегӯяд, ки катли Раббонӣ тоҷиконро бе саробон ё бепуштупанох монд. Ӯ мегӯяд, кушта шудани Раббонӣ на танҳо барои Афғонистон, балки барои Тоҷикистон низ талафоти бузург аст.

Оқои Искандаров, сарпарастии вақти раёсати Чумхурии Тоҷикистон мегӯяд: «Ман аз ин ходиса ба шиддат мутаассир ва мутаассифам. Мо вакте, ки дар соли 1992 аввалин бор ба мақоми раёсати чумхурии Афғонистон интиҳоб шуд, ба табрики ӯ рафтем. Дар он хайат Акбар Мирзоев, сарвазири вақти Тоҷикистон ва вазирони зиёде ҳамроҳ буданд. Танҳо чизе, ки ӯ аз мо хоҳиш карда буд, ин буд, ки гуфт, тамоми корро бикунед, ки дар паҳлӯи хам бошед, бо муҳолифони худатон созиш кунед, забон биёбед, ки худое нахоста даргирихо густариш наёбанд ва ба балои азиме Тоҷикистон гирифтадор нашавад. Вакте шунд, ки аз Афғонистон ба Тоҷикистон силоҳ ва маводи муҳаддир интиқол мешавад, хеле нороҳат шуд ва нигарон шуд. Мо аз ӯ хоҳиш кардем, ки пеши роҳи хамин қочқор гирифта шавад. Ва баъдан бисёр бо хам хамкорӣ мекардем. Аз ман чанд маротиба барои халли бархе масоил хоҳиш мекард. Ман бо фириристодаи махсуси ӯ борҳо ба хорич ва ба Русия барои халли масъалаҳо бо хоҳиши ӯ сафар намуда будам. Дар халли баъзе мушкилихо ба ӯ кӯмак кардам. Умуман шаходати ӯ барои миллати тоҷик талафоти бузург аст. Дуввум ин, ки вазифаи ӯро дар Афғонистон қаси дигар иҷро карда наметавонад. Ман фикр мекунам, ки сарнавишти сулҳ ва сарнавишти тамоми Афғонистон зерин суол

қарор гирифтааст».

Зимни ин сафар созишнома дар бораи барқарории муносибатҳои дипломатии ду ҷониба ба имзо расид. Ин нахустин сафари баландпоятарин мақомдорони Тоҷикистон ба Афғонистон дар ҳамаи тӯли таърихи мавҷудияти ду кишвар буд.

Ақбаршо Искандаров баъдан агарчанд аз мақомҳои раҳбари ҷумҳурӣ қарор рафт, аммо мегӯяд дар чандин барнома ба Бурҳониддини Раббонӣ кӯмак кардааст. Аз ҷумла, дар масоили ҷалби бархе маҳофил ва мақомоти Русия ва кишварҳои дигари собиқ шӯравӣ барои кӯмак ба Ҷабҳаи шимоли муҳолифи Толибон, барномаҳои иқтисодӣ.

ПУШТИБОНИ МУХОЧИРОНИ ТОҶИК

Шиддати ҷанги дохилӣ дар Тоҷикистон ва ба қудрат расидани Фронти ҳалқӣ дар моҳи ноябри соли 1992 боиси овора ва ғуреза шудани бештар аз сад ҳазор тоҷик ба Афғонистон шуд. Аммо онҳое, ки бо умед ба қудрат расидани Раббониро дар шаш моҳи пеш дар Тоҷикистон таҷлил мекарданд, дар воқеъ ноумед нашуданд.

Нахустин кӯмаки Раббонӣ ба мухочирон ноне буд, ки чархболҳои генерал Мӯъмин барои гурезаҳои қазираҳои моварои Панҷ рехтанд ва қисме аз ин мухочиронро аз ҳамлаи гурӯҳҳои Фронти ҳалқӣ наҷот ҳам доданд. Ҳамин тавр ҳудуди панҷ сол дахҳо ҳазор гурезаву овориҳои тоҷик дар Афғонистон паноҳгоҳ ёфт. Ҳукумати Бурҳониддини Раббонӣ, бо вучуде, ки худ дар вазъияти саҳти иқтисодӣ ва ҷанг қарор дошт, аз ҳеч кӯмаке ба мухочирони тоҷик дарег наварзид.

Ҳочӣ Акбари Тураҷонзода, аз раҳбарони муҳими ИНОТ мегӯяд: «Дар ҳақиқат хидматҳои устод бузург буд барои мо – мухочирони Тоҷикистон дар Афғонистон. Бисёр ба мухочирон аз ҷиҳати таъмини гизо ва ҷои зист кӯмак карданд. Ҳамчунин, барои ҳарчӣ зудтар қатъ шудани ҷанги тоҷикон ва бозгашти мухочирон ба ватан низ хидматҳои зиёде намуданд».

КАЛБЕ, КИ БАРОИ ТОҶИКИСТОН ҲАМ МЕТАПИД...

Ҳочӣ Акбари Тураҷонзода ва Муҳиддини Кабирӣ дар баёнияҳои тасаллияти худ рӯч ба мулоқоти ахири худ бо Бурҳониддини Раббонӣ ёдовар шудаанд. Ин мулоқоти онҳо дар хошияи Конфронси бедории исломӣ дар Техрон ду рӯз қабл аз террори Раббонӣ сурат гирифтааст. Ҳочӣ Акбари Тураҷонзода мегӯяд, ки ҳамоно Раббонӣ бо вучуди серқорӣ ва маъулияти бузурге, ки бар дӯш дорад ба қазоеи Тоҷикистон меандешид ва нигарон буд.

Оқои Тӯраҷонзода мегӯяд: «Соат ёздахи шаб рӯзи 18 сентябр ёвари устод дар меҳмонхонаи Техрон назди ман омаданд ва гуфтанд, ки устод меҳоҳад ба назди ӯ биравед ва бо шумо сӯҳбат кунанд. Рафтем ва то соати 1 сӯҳбат кардем, аз Тоҷикистон хеле пурсиданд. Аз вазъи Тоҷикистон, аз ҷумла аз ин қонуни масъулияти падару модар хеле изҳори нигаронӣ карданд ва гуфтанд, ки ҷаро пешгирӣ накардед. Шӯҳӣ кардам, ки охир харфамонро гӯш намекунад. Хулласи калом гуфтанд, ки ба зудӣ Тоҷикистон меравад ва бо ҷаноби раиси ҷумҳур ҳам дар ин бора сӯҳбат мекунад. Ва ҳамин тавр ваъда ҳам дода буданд Устод».

Гуфтанист, дар ду моҳи пеш низ Бурҳониддин Раббонӣ тавассути паёме, ки рӯзномаи «Миллат» онро мунташир карда буд, аз авзоъ ва ояндаи Тоҷикистон изҳори нигаронӣ кард ва гуфта буд, ки аз тариқҳои гуногун иттилоъ мегиранд, ки доираҳои дар қасди ноором кардани авзоъи Тоҷикистон ҳастанд. Ва давлати Тоҷикистон бояд ҳамаи гурӯҳҳоро дар даври бари худ дошта бошад. Ва аз фишор ба муҳолифон ва гурӯҳҳои исломӣ худдорӣ кунад.

ДАР НАҚШИ ЯК ПИР ВА РАҲБАР...

Бурҳониддини Раббонӣ танҳо шахсият ва шахрванди ҳориҷие буд, ки бар асоси муқаррарот ҳар боре, ки ворида ҳоки Тоҷикистон мешуд, сарфи назар аз ҳадафи сафари ӯ, бояд бо сафороии Горди фаҳрӣ ва оҳанги низомӣ аз ӯ истикболи расмӣ сурат мегирифт. Зеро Бурҳониддини Раббонӣ нахустин раҳбари давлати ҳориҷие буд, ки Горди ифтихории Тоҷикистон ӯро истикбол карда ва ба ифтихори сафараш ба Душанбе саф ораста буд.

Вале ӯ харгиз баъди соли 2003 аз ин имтиёзи худ истифода накард, яъне сафаре ба Тоҷикистон надошт. Сафари нахустини президент Раббонӣ ба Тоҷикистон дар моҳи декабри соли 1993 сурат гирифта буд. Бурхониддини Раббонӣ дар таҳаввули фикрии раҳбарони Тоҷикистон ва ба самти миллӣ ва исломӣ савк додани ин раҳбарони дар гузашта коммунисти Тоҷикистон нақши муҳим дорад.

Аз ин ҷост, ки Эмомалӣ Раҳмон, раиси ҷумҳури Тоҷикистон низ дар номаи тасаллияти худ Бурхониддини Раббониро Устод ва шахсияти бузурги таърихи муосири ҷаҳон унвон карда ва гуфтааст, катли ӯро бо дахшату ғазаб дарёфтааст.

Ва ҳақиқати дигар ин аст, ки номи Раббонӣ ба пушти садҳо Бурхониддини тоҷик изофа шудааст. Ҳар, ки дар Тоҷикистон Бурхониддин ном дошт, акнун беихтиёр Раббонӣ низ хитоб мешавад. Аммо акнун нигаронӣ ва суоли аслии ин аст, ки оё Раббоние дигар ҷойгузини Устод хоҳад шуд? Ва оё марҳилаи дигаре дар таърихи Афғонистон ва минтақа оғоз хоҳад шуд?